

מסורת הש"ם

(א) [פי' מפרשה רגלה. ערוך]. (ב) [מכחות קיף]. (ג) [גיל לו וי"א בילקוט דעזרי']. (ד) [ד"א רבה פי"א]. (ה) [אינין]. (ו) [ג"ל משרד]. (ז) [גל זה הדיבור אינו מפרש"י ושיך לתוספות וז"ה בעינין]. (ח) ג"ל מנזחא הארץ מ"א עלנא דארעא (ויקרא כג.) (ט) משום שלא כ"ה בגרסא בעי"י. (י) ג"ל נערך].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הינו דכמינ כי' ר' חייב דבבארים הטובות ירל: (ב) תוב' ד"ה הא ירחינו ובי' ועוד ים נחלק. י"ב כלומר דהשפא לא קלאמר הכא הא ירחינו מוחלין מחילה גמורה אלא כשנתהדר ועדיין לא שז כלל לנו מולין והייט דקלאמר תשובה תולה והא דקלאמר בשבועות דף י"ב דנעובר ומתער לא זו משמע עד שמוחלין לו ומשמע [מחילה גמורה] היינו דוקא כמלות עשה וההוא צריחא דלאמר על עשה ולית תשובה מכפרת מיירי שז כלל לנו ע"י יסורין ששטה בגופו אל יתכפר לו לגמרי ונהשאר חסרין: (א) ד"ה זה הממלא ובי' לנחיו אין ממציאין לו ובי' כמו תליה וזני ובי' כדי שיפדה עלמנו ממציאין לו מעות הדס"י:

גליון הש"ם

תוב' ד"ה דא יראוני ובי' דהוא ליה לית. עיין משנות פנים מאלות מ"א סימן כ"ו וכמפר מ"ס חיים להפרי"ח כמשהנה האחרונה:

הגהות מהר"ב

רשבוברג

[א] תוב' ד"ה הא ירחינו מי' ופליגא דר' ישמעאל. י"ב ע"י כחוק ספר מ"ס חיים להפרי"ח דף מ"ד ע"כ ד"ה מתקנינו ובי' וד"ה אמר ובי':

רבינו חננאל

יש נספה בלא משפט מעשה דמרים מגדלא נשיא ומרים [מגדלא] דרדקי דאתחלה ליה לשליחא ואייתי מרים מגדלא שער נשיא ויש מי שאומר כענין חלום ראה דברים הללו. ולא עוד אלא רב ביבי בן אבבי היה מתעסק בראיית השדים לפיכך יש לומר כדרך הזה ראה ואין סומכין עליו ופתרון יש נספה בלא וגו' כגון אדם שהורג חבירו. ותסינני בו. אתה מעלה בדעתך כיון שאתה בא בדברך הללו בעיקפין אתה מדמה להסית ואינך יכול להסית אלא (בכריי מור) מיכן שהשטן של איוב אדם היה. הן בקדשיו לא יאמין כלומר אינו אומין להם לחיות הרבה שמא בוקעותם יטו מן הדך הטובות וקשיא לי דררן אמרינן ביומא כיון שאדם עבר שלשים וששה שנה ולא חטא שוב אינו חוטא] וההוא תלמיד דהוה בשיבבותיה דר' יוחנן ושכיב זוטרי. ואמר ר' יוחנן אי בעי להוטרבי ארחותיה דלא לבעוט ברכותיו היה חי. ר' יוחנן הוה בכי אמר כתיב וקרבתי אתכם למשפט עבד שרבו מקרבו לדין וממחר להעידו כלום יש בו תקנה. אריכ"ב אי לנו והייתי עד ממחר וגו'

וקא מחריא פטורא. מכזבת את התנור: **אוסיצתה אגזה דכרעה**. הושיבתו על גב רגלה ונכות והורע מזלה: **דרעינא לכו אנא**. איני מוסרן לשומר הממים ששמו דומה אלא מתגלגלין עמי ושטיין בעולם עד שיתמלאו שנותיו והוא קרוי דור: **דמעזיר צמיליה**. מעזיר על מדותיו: **דמעו**. נתשלו: **הני מינטרן**. אותן שלא נישלו כל זורכן אין ממחרות לירקב: **היינו דכסיב כו'**. (א) הטובות ירל פן ירקבו אף יחטוריס הלדיקים נאחזין למיתה פן יחטואו: **אדוותר**. צעודו צמור: **אי צעי האי מרצנן**. להיות הולך צדך טובים הוי חי': **מצעט צרצוטיו הוב**. רבי אלכסנדרי היה מכיר צו שלא היה מן הקדושים וכתיב וטוב לא יהיה לרשע ולא ילרין ימים כלל אשר איננו ירל מלפני האלהים (קהלת ח) ותניא במסכת קדושין (דף לג:) מורא זו איני יודע מהו כשהוא אומר והדרת פני זקן ויראת מאלהין (ויקרא יט) הוי אומר מורא זו כבוד חכמים: **קלוס כחמורות**. עושקי שכר שכיר כמנאפס ומכשפים: **ומטי גר**. זהאי קרא כתיב: **כי אם כל מעשה האלהים יביא צמשפט על כל נעלם**. ואף על הנעלמות ממנו שעשה שוגג הוא מציאו צמשפט: **על כל**. אפי' דצר מועט צמשמע: **ונמאם**. קנה דעת חצירו דכיר: **מאי אם טוב**. דמשמע אף על הטובה מציאו צמשפט: **שאינו מחוסך**. שאינו מנוקד מן החלב ומן הגדין האסורים: **צערני צבנות**. שמתוך שממהרין לעשות זורכי שבת אינן נותנין לצ אס מנוקד הוא: **ארוס סמוכות זו לנו**. לשון וכעסמה ארתה (שמואל א ה) שמי נשים יחד: **יזבורא ועקרבא**. ״נקיט הכי משום דלמרינן במסכת ע"ז צפרק אין מעמידין (דף כח:) חמימי לעקרבא וקריני לזיבורא ומילופא סכנתא הלך היכא דנכתה יזבורא ועקרבא נעשות ארות זו לנו דלית ליה תקנתא לא צקרייני דקשה לעקרב ולא צחמימי דקשה לזיבורא: **זה הממלא מעוט לעני צשעת דוחקו**. אלעיל קאי אם טוב ואם רע הרגיל להמלא צדקתו לעני צשעת דוחקו ולא קודם שעת הדחק שיכול לצקש מזונותיו ולקנותן צשעת הזול: **לעללא**. לקנות התצוזה (י' דמתרגס ועללת ארעא (ויקרא כג.) **לסליטא**. להפסד ולאיבוד כך שמעתי. ולי נראה לקנות צשעת הדחק מזון שהוא תולה בסלו כדלאמר מר (פסחים דף ק"א:) תלא סילתא תלא מזוני תלאי צביתא קשה לעניותא: אינו

בשר שאינו מחוחך בערבי שבתות ^(א) והא רבא ^(ב) משגר שאני בת רב חסדא דקים ליה בגווה דבקיאה רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי ^(ג) והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות תקנה יש לו מאי רעות וצרות אמר רב רעות שגששות צרות זו לזו כגון זיבורא ועקרבא ושמואל אמר זה הממציא לו מעות לעני בשעת דוחקו אמר רבא היינו דאמרי אינשי וזוא לעללא לא שכיחא לתליתא שכיח ^(ד) וחרה אפי בו ביום ההוא ועובתים והסתרתי פני מהם אמר רב ברדלא בר טביומי אמר רב כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם כל שאינו בוהיה לאכול אינו

בא ונשה בו בכל יום היינו דאמרי אינשי וזוא לעללא לא שכיח לתוליתא שכיח. פ' וזוא לקנות בו כבואה אינו מצוי ולמי שתולין אותו הנוגשים מצוי. כתיב והסתרתני פני מהם והיה לאכול. אמר רב כל שאין בו והסתרתני פני מהם כלומר שהתפלל (ג) ואין נענה אפי בו והיה לאכול כלומר שמענישין אותו

הכל חייבין פרק ראשון חגיגה

מוסיפנא ^(א) והוה חלוּפּיה. יש להקשות לרבי עקיבא דלית ליה צטילה המולך (יבמות דף ג. ושם) משלו הוסיפו לו לחזקתו ולית ליה זכה מוסיפין לו הא משמע הכא דמוסיפין לו ז"ע: **מבעט** ברכותיו הוה. וכן איכא למימר כהיא דפ"ק דשבת

(דף יג.) כאלח שמת והיתה אשתו מולכת תפיליו צבית המדרש אמרה כתיב כי היא חיין ואורך ימין צעלי שקרא הרבה ושנה הרבה היכי מת צחאי ימיו ולא השיצו לה דצר ולא היו אומרים מהני הוה דצקדשו לא יאמין ^(ב) אי נמי לא היה תשובה נאחם: **הא יראוני מוחאין**. גבי עושק שזר שכיר כתיב דהוה ^(ג) ליה לא תעשה ופליגא ^(א) דרבי ישמעאל צפרק בתרא דיומא (דף פו.) דלאמר תשובה תולה ויהי"כ מכפר ואיכא צרימא אחרת דלאמר על עשה ולא תעשה תשובה מכפרת ^(ב) ועוד יש לחלק בין עניני תשובה יש שז מוחלין לו מיד ויש שז דמוחלין לו אצל לא מחילה גמורה ועדיין יש עונש ואותו עונש תולין והא דלמרינן צשצעות (דף יצ.) ושם) העובר על מצות עשה ונתחרט לא זו משס עד שמוחלין לו היינו מחילה גמורה ואם שז צלל לצו ע"י יסורין יתכפרו לו עונותיו: **שנעישות צרות זו לזו כגון זיבורא ועקרבא**.

פר"ת רפואה לנשיה זו קשה לנשיהה זו וכן למרינן ריש פרק צ' דע"ז (דף כח: ושם) חמימי לעקרבא קרייני לזיבורא: זה הממציא מעות לעני בשעת דוחקו. פרש"י דקאי אלעיל אס טוב ואם שז שממתין לו עד שעת היוקר ונמצא קונה ציוקר לתליתא לקנות פת לפי שעה כמו שקוניהו בסלו כדלמרינן תלא לסילתי תלא למזוניה וקשיא לר"ת חדא למא ^(א) נקט כולי האי ואפסקיה צאידך קרא והיה כי תמלאן אותו רעות רצות וזרות ועוד דלמרינן המלוה לעני צשעת דוחקו עליו לאמר אז תקרא וה' יענה (ישעיה נח) צפרק הצא על יצמתו (יבמות דף סג. ושם) מיהו הסם מחלק הריצין בין מלוה לממלא ועוד דנקט הש"ס מילתא דלא שכיח לתלות הלחם דלאמר צערכי פסחים (דף ק"א:) ושם) תלאי צביתא קשי לעניותא ומפרש ר"ת ארות רצות ורעות וזה הממלא מעות לעני צשעת דוחקו כגון שתפסו המושל וצא זה ואמר לו שילוח לו מעות על קרקעותיו ואם לא היה זה צא המושל היה מיקל צפדיונו לפי שהוא דחוק ועני זוזי לעללתא לא שכיח אס היה רוצה לקנות תצוזה להאכילו לציתו אין (א) מוציאין לו מעות לתליתא כמו תלא וזבין (צ"צ דף מו:) כשדוחקין אותו למכור משלו לתלות כדי שיפדה עלמנו ווע"ע מו"ס סנהדרין דף עו: ד"ה והמלות]:

שזר

איןשי וזוא לעללא לא שכיחא לתליתא שכיח ^(ד) וחרה אפי בו ביום ההוא ועובתים והסתרתי פני מהם אמר רב ברדלא בר טביומי אמר רב כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם כל שאינו בוהיה לאכול אינו

בא ונושה בו בכל יום היינו דאמרי אינשי וזוא לעללא לא שכיח לתוליתא שכיח. פ' וזוא לקנות בו כבואה אינו מצוי ולמי שתולין אותו הנוגשים מצוי. כתיב והסתרתני פני מהם והיה לאכול. אמר רב כל שאין בו והסתרתני פני מהם כלומר שהתפלל (ג) ואין נענה אפי בו והיה לאכול כלומר שמענישין אותו

(ה) נראה דל"ל כמו בת רב חסדא אשתו של רבא. (ב) נראה שג"ל ואינו נענה אינו מישתאל כל שאין בו והיה לאכול וכו'.

ה.

תורה אור השלם

- דור הלך ודור בא והארץ לעולם עמדת: קהלת א ד
- ויאמר יי' אל השטן השמתי לבך אל עבדי איוב כי אין כמותו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וקר מרע ועדנו מחזיק בתורתו וחסיתני בו לבלעו חנם:
- הן בקדשיו לא יאמין ושמרים לא זכו בעיני: איוב טו טו
- וקרבתיאליכבדלמשפט והייתי עד ממחרת במכשפים ובמנאפים ובנשקעילשקדובעשק שבר שביד אלמנה ויתום ומטי גר ולא יראוני אָמר יי' צבאות: מלאכי ג ה
- כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט על כל נעלם אם טוב אם רע: קהלת יב יד
- והנה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וצננה השירה הזאת לקנין לעד כי לא תשכח מפיו ורעו כי ידעתי את יצרו אשר הוא עשה דהים בטרם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי: דברים לא כא
- והנה אפי בו ביום ההוא וצובתים וחסרתני פני מהם והיה לאכל ומצאיהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי אין אליה בקרבי מצאניו ורעות האלה: דברים לא יז

רבינו חננאל (המשך)

ששקל הקלות עושק שכר שכיר וכיוצא בו הקישו לבגאף ולמכשף ר"ל אמר ומטה גר ומטי גר כתיב כלומר כאלו מטה דין של מעלה וכל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו שנאמר ולא יראוני הא יראוני אני מוחל להם. כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט על כל נעלם. היה ר' יוחנן אומר עבד שרבו שוקל שגנות כדונות תקנה יש לו. על כל נעלם זה שהורג כינה לפני חבירו ונמאס אם טוב ואם רע כלומר אפילו רצה לעשות טוב ועלה בידו רע כגון שנתן צדקה לעני בפרהסיא שנמצא מביישו ר' שילא אמר הנותן צדקה לאשה בסתר ומייתי לה חשדא שמשיאה שם רע רבא אמר זה המשגר לאשתו בשר בעי"ש שאינו מחוחך אלא אי קים ליה בגווא ובהימנותא (א) כרבא בר רב חסדא: והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות. אמר רב רעות שגששות צרות זו לזו כגון זיבורא ועקרבא כגון שקצו זיבורא ועקרבא ביחד לאדם מי שעקצו עקרב [אינו] רוצה דברים קריס נמצא המועיל לאחד מוידק לאחר. שמואל אמר זה הממציא מעות לעני בשעה שהנוגשים עליו ומלוה אותו הנוגשים באין ולוקחין אותו הטמון שהלוהו וכי מסתליא והוא